PETAR ZRINOVIĆ
I
KRSTO FRANKOPAN

SKITIO

J. KAPIĆ

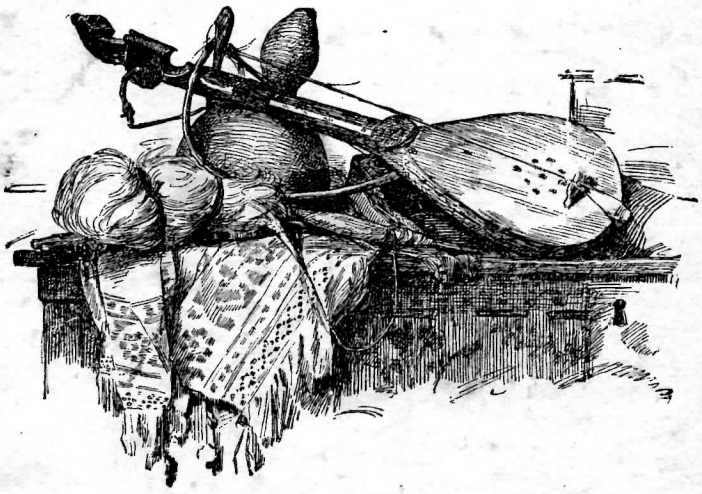

NAKLADA HRVATSKE KNJIŽARE - SPLIT
LEONOVA TISKARA

20710

PETAR ZRINOVIĆ
I
KRSTO FRANKOPAN

SKITIO
J. KAPIĆ

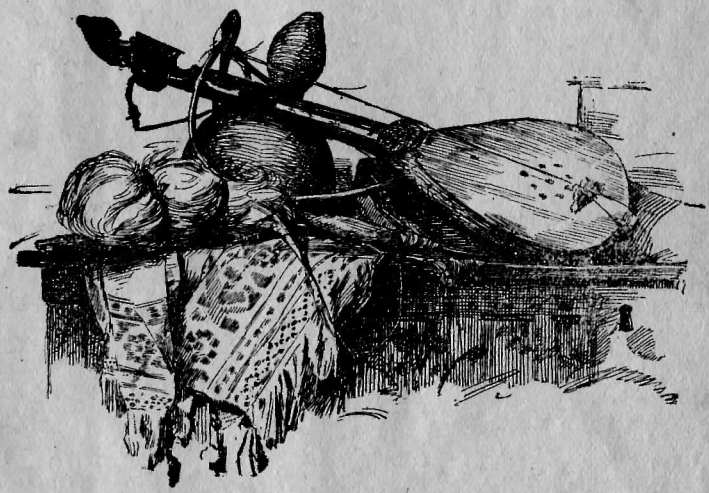

NAKLADA HRVATSKE KNJIŽARE - SPLIT
LEONOVA TISKARA

I.

Izvile se visoke planine
Sa sivera od Karlovca grada,
Otkle teče Kupa voda hladna
I natapa polja i doline.
U zaklonu tomu planinskomu,
Pri jednomu brdu pitomomu
Bilio se lipi Ozalj-grade
Kao labud na duboku viru.
Oko Ozlja pridebela gora,
Ispod Ozlja Kupa voda teče,
Oko Kupe tustice livade,
Po livadâ gojne krave pasu,
Poigraju konji sedlenjaci,
Ovce grizu travu ditelinu,
Mladi janjci provađaju šale,
A kad kosci u polje se svale,
Skupa kosi hiljada kosaca,
Skupa štekće tisuća brusaca;
Otkos pada, šiša se livada,
Nabija se trava u stogove.
To su stozi Petra Zrinovića,
Gospodara bilog Ozlja-grada,
Zrinovića volovi i ovce,
Zrinovića konji viloviti,
Zrinovića mnogobrojni janjci,
Zrinovića Kupa voda hladna,
U kojoj je masnica pastrva;
Zrinovića gora pridebela,
U kojoj su hiljade bristova
I hiljade stolitnih hrastova;
Zrinovića vlake i lazovi,
Kud prutaju lozovi mlazovi.
Na daleko dobro se proteglo
Bogatoga Petra Zrinovića;
Po tom dobru mnogi su gradovi,
Neizbrojna sela i varoši,
Pa mlad momak ne bi prigazio
Sve imanje Petra Zrinovića
Da ga gazi nedilju danaka,
A ne bi mu blago sakovalo
Da ga kuje pedeset zlatara
Bez pristanka za godinu dana.

Knez je Petar bogatlija bio,
Jasprom teži od istoga cara,
Leopolda cara nimačkoga,
A desnica u ramenu ruka
Tvrđa mu je bila od čelika,
Te junaštva činio velika.
Nije bilo čuti za junaka
Koj bi Petru u prste došao
I sa njime snagu okušao.
Petar stoji u Ozlju gorskomu
Kao orô u timoru svomu,
Pa da vidiš, mio pobratime,
Bile dvore Petra Zrinovića!
Kuća mu je na devet tavana,
Svi tavani drva hrastovoga,
A grede su panja bristovoga,
Po tavanî množija komora,
Mastili ih majstori sa mora,
Mastili ih i lipo slikali,
Skupu plaću za trud uzimali.
Pa je kuća divno napravljena,
Lipotama svakim iskićena;
Ni car nema takovih dvorova,
Ni onakih mramornih stolova,
Ni onakih srebrenih sinija,
Ni onakih od zlata tepsija.
Po dvorovî šeta se kneginja,
Katarina Petrova ljubovca,
Od plemena Frankopanovića,
Divna žena, daleko čuvena,
Puno mudra i puno učena.
Katarina goji uz kolina
Nejakoga svog Ivana sina
I dvi kćerke: Juditu i Zorku,
A Jelinu već je podgojila,
Već je ona gotova divojka.
Pa kakva je Jelina divojka,
Mlada kćerca Petra Zrinovića,
Pa kakva je, moja braćo draga?
Nij' joj para do Budima grada,
Ošibita kako no jelica,
A rumena kô prolitna ruža;

Crne kose i crnoga oka;
Lipotu je od majke primila,
A od baba junačku desnicu,
Dà, desnicu, braćo i družino,
Jer je junak Jelina divojka!
Kad poside konja vilovita
I poleti priko ravna polja,
Ne bi rekô da je ženska glava,
Nego snažno momče od megdana.
Petar hrani mnogobrojnu vojsku
Nè sa danjkom što mu narod dava,
Već dohodkom od svojih dobara,
Pa on često udara na Turke
I krvavi svoje bile ruke.
Višeput je potukao Turke
Blizu Slunja i pokraj Legrada,
Kraj Kaniže i kod Perušića,
Kraj Brloga i Jurjeve Stine,
A kod mista Klanca Drenovoga
On ulovi pašu Čengijića
I povede sobom u sužanjstvo.
S Turcim' se je na moru borio
Na obali kršne Dalmacije
I junački megdan im odnio;
Kotor tad je Petru darovao
Za njegovo veliko junaštvo
Britku sablju od velike cine. —
Petar šuru imao je mlada
Po imenu Krsta Frankopana;
Pristal bio Krsto momče mlado,
Mlado momče stopro oženjeno
Sa Julijom tankom Talijankom.
Mladi Krsto na moru sidio,
Svem primorju gospodarem bio,
Imao je bogate dvorove
I u Bakru i u Kraljevici,
Mnoge svoje velike brodove,
Što su svuda po svitu plovili,
Trgovinu svaku dovodili.
Slavni junak Petar Zrinoviću
I šura mu Krsto Frankopane
Pedeset su imali gradova,
Viruj, pobro, živa je istina!
Petar s Krstom lipo skladovao,
Kô s rođenim bratom bratovao;
Petar Krsta u četu vodio
I junačkom životu učio,
A naučit lako ga bijaše,
Jer je Krsto od junačkog panja,
Kojemu je povisnica klanja,
Pa je hrabro sabljom okretao
I Turcima glave otsicao.
Slava pukla zetu i šurjaku,
Pukla slava Petru Zrinoviću
I Krstanu Frankopanoviću;
Slava pukla na daleke strane,
Jer junačke odniše megdane,
Pa to Nimcim' odveć mučno bilo,
Što ih cesar namistio biše,
Da borave u Karlovcu gradu
I Hrvatim' prot' Turcim' pomažu,
A najviše 'holom Aušpergu,
Generalu od Karlovca grada,
Pa poslušaj, dragi pobratime,
Što Ašperg silen Nimac radi!
Misto da on Hrvatim' pomaže
Udarati na nevirne Turke,
Pušta svoje nimačke vojnike
Nek haraju sela i varoše
I otimlju hrvatske divojke.
Dojadilo svitu po selima,
Pa se tuže Petru Zrinoviću
Kao svome dobrom gospodaru,
Da ne mogu živit od zuluma,
Od zuluma ljutog nimačkoga:
Mnoge cure u vodu skočiše,
Uskočiše, ter se utopiše,
Da izmaknu silnim vojnicima.
Kada Petar tužbe poslušao,
To je Zrinskom odveć mučno bilo,
Te on piše knezu Aušpergu,
Generalu od Karlovca grada,
Neka svoje posvisti vojnike;
Al Ašperg haje i ne haje,
Pa ćeš vidit, mio pobratime,
Kakva će se dogoditi vraga!
U Zrinskoga na službi je bio
Bukovački slavan kapetane,
Prvi junak u Petrovoj vojsci;
On imao sestru jedinicu,
Obnoć Nimci na kuću udriše
I htidoše ugrabit divojku,

Ali u nje srce od junaka,
Pa se brani kako no lavica.
Kad vidiše Nimci siloviti
Da ne mogu što su naumili,
Dijevojci kose odrizaše,
Po licu je noktim' isparaše.
Kad u jutro danak osvanuo,
Podigla se sirota divojka,
Uvezala glavu u maramu,
Podbradila krvave obraze,
Pa u vojsku k svome bratu grede.
Kad je došla u Petrovu vojsku,
Ona traži milog brata svoga,
A kada je brata nalazila,
S glave skine vezenu maramu,
Suze roneć bratu besidila:
»Ajme, brate, moj očinji vide,
Kako si me samu ostavio
Sa staricom ostarilom majkom?
Znadeš, brate, jedini od majke,
Kada bih se ja miada češljala,
Kosa bi mi pala do kolina,
A sada sam jadna ošišana
Kao ovca o Ilinju danku;
Kose moje Nimci odrizaše,
Lice moje noktim' isparaše,
Ah što su mi život ostavili!
Osveti me, moj mileni brajne!« —
Bukovački kad vidi sestricu
I kad začu što mu sestra kaže,
Kô da ga je munja ošinula;
Pa izbira ponajbolje druge,
Pet drugova sivih sokolova.

Tomu dugo ne potraja vrime,
Išetala Jelina divojka,
Lipa kćerca Petra Zrinovića,
Išetala prije žarka sunca,
U očeve slazila podrume,
Najboljega konja izbirala,
Pa se konju na ramena baci
I pojezdi priko polja ravna,
Čas poleti poljem grabimice,
A čas opet gazi kasimice,
Uzdom vlada kao muška glava;
Svoju sestru dopratio majci,
A starica kazala mu majka
Da su Nimci u p'janoj mehani,
Što njegovu sestru izgrdiše.
Bukovački ide do mehane,
Do pijane u selu mehane,
Al mehana pripuna vojnika,
Sve nimačkih finih oficira.
Bukovački iz sveg glasa viknu,
On zaviknu kô da jelen riknu:
»Izdirite vanka na ledinu,
O junaci, švapski oficiri,
Što divojkam' kose otkidate
I lica im noktima parate!«
Po glasu ga Nimci pripoznaše,
Pa od straha jadni umirali,
Jerbo znali tko je Bukovački,
A što su mu sestri učinili.
Bukovački opet glasno viknu,
Kako viknu, kô da jelen riknu:
»Izdirite, švapski izmećari!
Izdirite, silni zulumčari!«
Pa kada se oni ne makoše,
On sa društvom u mehanu pane,
Te ih siče na četiri strane,
I viša ih prid p'janom mehanom;
On ih viša o dubove grane,
Nek ih jidu orli i gavrani;
Pa putuje Ozlju kamenomu
I kazuje Petru Zrinoviću
Kao svomu gospodaru knezu
Da je svoju sestru osvetio.

II.

Lipa Jela na konja je sila,
Kosa joj je pala niz ramena,
Kosa vije kad konj poskakije;
Leti Jela poljem naokolo,
Obilazi očeve ograde
Gdi težaci slatke loze sade,
Pa je našla mlade žetelice
Gdi no žanju bilicu pšenicu.
Srpom mašu mlade žetelice,
Srpom mašu, a pisme pivaju,
Svakojake šale provađaju.

Oko njih je Jela proletila
Kao bila iz gorice vila,
Pa upade u zelen-livade,
Gdi je konju trava do kolina,
Ditelina, meka mahovina;
Kroz livade Kupa voda teče,
Kupa rika mirna i tihana,
Oko Kupe izrasli jablani
I još one vrbe povijene.
Jela veza konja za jablana,
Pa se maša rukama vodice
I umiva svoje bilo lice,
Te izvadi svionu maramu,
Sa maramom lice osušila,
Pa povadi češlja iza pasa
Da poravna žute kose svoje;
Rika joj je sjajno ogledalo.
Kada Jela malo počinula
I hladnom se vodom rashladila,
Odrišila konja vilovita,
Bacila se na dobra đogina,
Pa se vrati k svomu bilu dvoru,
K bilom dvoru Ozlju kamenomu.
U dvorovi oca nalazila,
Nalazila svoju milu majku;
Još je mlada Jela nalazila,
Nalazila Ivana Rotala,
Pomoćnika silnog Aušperga.
Grof je Rotal u Ozalj stigao
Iz Karlovca grada bijeloga
Dok je Jela na šetanju bila,
Pa znate li, moja braćo draga,
Zašto Rotal u Ozalj došao?
Došao je pitati Jelinu
U junaka Petra Zrinovića.
A kakov je, jadi ga ubili,
A kakav je Rotal đuveglija?
Zabilila na glavi mu ćela,
Sploskano mu lice i runjavo,
Pod obrvam dva oka zelena,
A nos mu je kako no rodakva,
Usta blizu od uha do uha,
U ustima zubi iščoptani,
Podvaljak mu ispod vrata pao,
A trbuh mu u vis narastao.
Kada Rotal opazi divojku,
Digao se pa je besidio:
»O Jelino, srce iz nidarja,
Ho'š li meni biti za ljubovcu
I zvati se grofica Rotalska?«
Pa se odmâ k Petru obratio,
Te je tiho njemu besidio:
»Svitli kneže Petre Zrinoviću,
Daruj meni tvoje milo zlato,
Daruj meni lipotu Jelinu,
Ja ću slomit kneza Aušperga,
Nek sa tobom skladuje se lipo!«
Još je Rotal majci govorio:
»Katarino svijetla kneginjo,
Daruj meni drago dite tvoje
Za vijerne zaručnice moje!«
Katarina u smih udarila,
I Zrinskomu brk se zasmijao,
Premda htio da bi pritajao;
A Jelini smijat se ne dalo,
U njoj mlada krvca uskipila,
Pa Rotalu oštro besidila:
»Haj otale, ljudska nepriliko,
Pogledaj se u zrcalo sjajno,
Kakva ti je ćela i kuljica;
A da jesi i mlađi i lipši
Od mog draga Rakocia Frana,
Ja te ne bih okom pogledala,
Jer si iz onog jata opakoga
Što uhodi hrvatske divojke
I na svake progoni ih muke;
Al će svanut novi Bukovački,
Svanuti će novih ih stotina,
Zla će Nimcim' nastati godina!
Haj Rotale, odnesite hale
Prij' neg stigne knez Rakocij Frano,
Za koga sam mlada isprošena
Evo ima taman godinica;
Da te Frano ovdeka zateče
I da dozna na što si došao,
Moglo bi se dogoditi vraga!«
Jadan Rotal pokupi kuljice
I ispade na dvor navalice,
Pa se uspe na svoga dorina
I odjaši put Karlovca grada.
Jedva Rotal biše odmakao,
A Rakocij mladi knez stigao,

Pa kakav je Rakociju Frano,
Mlado momče iz ugarskih strana?
Pristao je kako no divojka,
Dva da ga se oka nagledaju!
Lagan kao jelen u gorici,
Vesel, mio, ljubezan i čio.
Prida nj mlada Jela istrčala,
Pa kada ga upita za zdravlje,
Odmâ mu je mlada povidila
Kako Rotal prosit ju došao,
Al kako je oparen pošao.
S Petrom Frano svadbu ugovara,
Ugovara do miseca dana,
Pa tko bi ti, pobro, pobrojio
Sve svatove Rakocija Frana
Što dođoše iz ugarskih strana:
Svitle kneze i slavne vojvode,
Dobre konje, bogate odore?
Svatovi su Ozalj poklopili,
Brzi konji široke livade;
Pir trajao nedilju danaka,
Sa svih strana prispili darovi
Za Jelinu gizdavu nevistu:
Papa posla bogate darove,
Moći, križe, svoje blagoslove;
Mleci šalju nevisti Jelini
Sjajni lanac od suhoga zlata,
Koji valja osam sto duhata,
A francuski kralju Ljudevite
On joj posla struku od bisera,
Koja valja dvadeset hiljada.
Podigli se kićeni svatovi,
Razvili se svioni barjaci,
Petar prati svoju kćercu dragu
I majka joj u svatove grede.
Kad stigoše u Sarosa grada,
Gdi su dvori Rakocija Frana,
Dotrčao narod sa svih strana
Da pozdravi mlađanu nevistu.
Misec dana tu se pirovalo,
A na piru još se zborovalo.
Zbor zborila ugarska gospoda
Sa junakom Petrom Zrinovićem.
Ugarci su Petru govorili
Da na pomoć on pozove Turke
Prot' nimačkom caru Leopoldu,
Ali Petar na to ne pristao,
Već gospodi tiho besidio:
»Istina je, ugarska gospodo,
Švapska sila već je prikipila!
Otkad moja mlađana Jelina
Odbila je Ivana Rotala,
Pomoćnika Aušperga kneza,
Generala od Karlovca grada,
Otad Nimci gore pobisnili,
Svake noći kao mrki vuci
Zaliću se u sela hrvatska
I narodu prinašaju kvara.
Na dvoru je cara Leopolda
Knez Ašperg prvi doglavniče,
Brat je ovaj onom u Karlovcu,
Pa dva brata dogovorno rade
Da Hrvatskoj neprilike grade.
Ja ću poći k caru Leopoldu,
Živim ću ga Bogom zaklinjati
Da Nimcima pritegne kolane,
Da ih digne iz zemlje hrvatske,
Od nikakve gdi nisu pomoći,
Već narodu od teške žalosti.«
Što rekao, to je učinio,
Leopolda Petar pohodio,
Aušperga Leopold prizvao,
Za progonstvo Hrvatâ pitao.
Aušperg se gorko nasmijao,
Pa je caru tiho govorio:
»Svitla kruno, privedri cesare,
Ti ne viruj Petru Zrinoviću;
Nisu Nimci obisni i 'holi,
Već Hrvati u Nimce zavraze,
Iz Hrvatske prognati ih traže.
Zrinović je jedna izdajica;
Bukovačke njegov kapetâne
Ponajboljih deset oficira
Iz tvoje je vojske posikao,
Za to Zrinski nij' ga pokarao.
Svitla kruno, privedri cesare,
Petar s Ugrim' gradi ugovore,
Oni traže da tebe umore
I obnove ugarsko kraljevstvo,
Zrinovića okrune za kralja!« —

III.

Petar brata imao je svoga,
Po imenu Zrinović Nikolu,
Za hrvatskog on je bana bio
I u gradu Čakovcu sidio,
Po Dunavu s Turcim ratovao
I megdane svuda odnašao.
U svem svitu on poznat bijaše,
Jer i kraljim savita davaše,
Sa Petrom se lipo skladovao
I kô s bratom dragim bratovao.
Petar s juga Niko sa sivera
Branili su svoju otačbinu,
Hrvatsku nam dragu i milenu.
I Nikola caru se tužio
Rad zuluma silenih Nimaca,
Ali to je sve utaman bilo,
Jer Ašperg drukče okretao.
Opet bihu provalili Turci
Na hiljade kao mrki vuci,
Da poplave ravnu Ungariju,
Al ih suzbi Zrinović Nikola
Sa junakom Petrom Zrinovićem
I Krstanom Frankopanovićem
I ostalim na glasu junacim.
Sikoše ih tri debela danka,
Pobigoše nevirnici Turci,
Pobigoše glavom bez obzira,
Zrinovići ne dadu im mira,
Nit im dadu dahom odahnuti,
Nit im dadu nogam počinuti,
Već ih gone nazad bez pristanka,
Pa, tako mi onog sudnjeg danka,
Bili bi ih sasvim izagnali
Iz Hrvatske i iz Ungarije,
Al ćeš vidit jada iznenada!
Cesar s Turcim ugovara mira
U Vašvaru gradu malenomu
I pušta im što su osvojili
U širokoj prije Ungariji,
Još Leopold turskom caru daje
Dvi stotine hiljadâ talirâ.
Tako braćo, mudri ljudi kažu,
Tako htio silni Ašperge,
Da naškodi Ugrim i Hrvatim,
Koje on je od srca mrzio,
A najviše pleme Zrinovića
I kolino Frankopanovića.
Kad Hrvati ove čuše glase,
Ljuto oni na to uskipiše,
A najviše Zrinović Nikola,
Slavan bane od zemlje hrvatske,
Pa se stao s Mlecim dogovarat
I s mogućim kraljem od Francije,
Kako opet udriće na Turke.
Nikola se u Beč opremao,
Da bi caru žalost iskazao
Rad onoga mira Vašvarskoga.
Ali, jao moja mila majko,
Prije nego u Beč je pošao,
U šumi je bane zaglavio:
Niko reče, da ga vepar zakla,
Ili vepar il dušmanska ruka,
Njemu sjajno pomrčalo sunce!
Petar plače kao dite malo,
Plače Petar svojega brajena,
Plaču njega Mleci plemeniti,
U Parizu sprovod mu govore,
Kardinali rimski za njeg mole.
Kada Petar tugu razabrao,
Ide Petar do bijela Beča,
Cesar mu se za bratom žaluje,
Jer Nikola silan junak bio,
Pa je Petar caru govorio
O onomu miru Vašvarskomu.
Petar tkaje, Ašperg pritkaje
I prot Petru svašta prilagaje.
Sva Hrvatska sad Petra vapije
Za svojega narodnoga bana
Nakon smrti Nikole mu brajna,
Narod želi, al Nimci ne žele,
Pa ne mare što Hrvati vele.
Napokon je Petar banom bio,
Al u banstvo nij' se uvodio,
Beč ga još nij' bio potvrdio;
Pa čuj, brate, moj mili Hrvate,
Što još rade Nimci zulumčari!
Ban hrvatski do tada imao
Svoju vojsku narodnu hrvatsku

I sa njome ban je okretao,
A sad Nimci, od Boga im bilo,
I to pravo banu uskratiše
I vojsci mu ime prominiše,
Da nij' više vojska narodova,
Već kô svaka druga cesarova.
Na to Petar silno uskipio,
On i šura Krsto Frankopane,
Pa povedu tajne dogovore
Sa francuskim Ljudevitom kraljem,
Sa Mlecima i sa Ugarcima,
Nek im dadu od boja pomoći,
Da udare na Nimce silene,
Iz Hrvatske da ih istiraju,
Gdi im nikad mista bilo nije;
Da oproste narod od zuluma,
Da im Nimci ne taru pravice,
I ne krše stare povlastice.
Ali svaka grada uši ima,
Svaka tajna dođe na vidilo,
Pa Ašperg dozna u Karlovcu
Za urotu Petra Zrinovića
I šure mu Krsta Frankopana,
Te on odma javi svomu brajnu
Ašpergu bečkomu ministru.
To ministar jedva dočekao,
Pa je trkom caru potrkao,
Ovako je njemu besidio:
Svitla kruno, privedri cesare,
Jesam li ti dobro prorekao,
Da će Zrinski tebe odbignuti,
Proti tebi vojsku podignuti?
On pomoći pita u Mletaka,
U francuskog kralja Ljudevita,
Bukovački po Turskoj se skita,
Da primami proti tebi Turke,
A Ugarci stoje na oprezu,
Ljuto oni proti tebi režu,
Jer ih ucka Rakociju Frano,
Zet opaki Petra Zrinovića.
Već, ču li me, naša kruno svitla,
Prije nego Zrinskom pomoć stigne,
Daj da onu zmiju ulovimo
I šuru mu Krsta Frankopana!
Kad Leopold čuo Ašperga,
Njemu cesar tiho besidio:
Čini, kneže, kako bolje znadeš,
Čuvaj, kneže i mene i sebe!
Tad Ašperg sitnu knjigu piše
Baš na ruke Zrinoviću banu,
U knjizi je njemu besidio:
Svitli bane od hrvatske strane,
Cesar želi s tobom besiditi
I sa tvojim šurom Frankopanom,
Brže da ste do careva dvora!
Stiže knjiga u Čakovca grada,
Gdi je bane s banicom sidio,
I Frankopan tu se pridesio.
Knjigu štije Zrinoviću bane,
Govorila banica gospođa:
Čuj me, Petre, mio gospodare,
I čuj, Krsto, od matere brajne,
Ne hodite k Beču bijelomu,
Nikud mi je srce utrnuto,
Ništo mi se zlovidovo kaže!
Ali joj je Zrinski govorio:
Katarino, moja virna ljubo,
Tko će nama moći nahuditi,
Kad nas cesar zove prid kolina?
Pa mi nismo kakvi izmećari,
Nego mi smo vlastela hrvatska,
Kojoj istom suditi se može
U njohovoj samo domovini!
Hrvati se svojevoljno dali
Pod okrilje orlu habsburskomu,
Pa Ferdinand prvi prisegao,
Kada smo ga kraljem okrunili,
Da će naše čuvati pravice.
Svi njegovi kašnji naslidnici
Hrvatima isto se zakleli,
Te i isti od Beča cesare
Leopoldo sadašnji vladare
Obetanje isto nam je dao;
Pa ću poći do careva dvora
Sa šurjakom Krstom Frankopanom,
Caru ćemo kazati u lice,
Mač da ćemo trgnuti na Nimce,
Ne idu li iz naših zemalja,
Ne stanu li već nas progoniti
I pravice naše odnositi!
To izusti na konja se baci,
Te je ljubi s konja besidio:

S Bogom Kato! do nedilje danâ,
S Bogom sestro! Frankopan se javi.
Pa ih hitri konji odnesoše
Kô dvi brze ptice lastavice.
Tri su dana bila putovanja,
Dok stigoše do Beča biloga,
A kad stignu u Beča biloga,
Dočeka ih kočija od zlata
Kô plemiće i gospodičiće,
Da ih vodi u careve dvore.
Side Petar u zlatne kočije
Side mladi Krsto Frankopane,
Oba sidnu, žalosne im ljube!
Ne vode ih konji pod kočijam,
Ne vode ih u careve dvore,
Već ih vode do tavnice tavne.
Na vratima od tavnice crne
Vojnici su mnogi poredani,
Svi su oni dobro oružani,
Među njima Ašperg ministar.
Kad Ašperg Zrinskog ugledao.
Smijući se Petru besidio:
Dobre došo, svitli Petre bane
Zrinoviću, od hrvatske strane!
Dobro došô, jedan izdajniče,
I od cara svoga odmetniče!
Potajno si zamku zapinjao
Proti svitlom caru Leopoldu,
Al si sebi jamu iskopao,
Sebi i svom mladomu šurjaku
Frankopanu skoro oženjenu,
Nesritna mu ljuba dovedena!
Kad Ašperg riči isporiči,
Ljutito mu Petar odgovara:
Koga krstiš odmetnikom, kneže?
Komu veliš, da je izdajica?
Nisam 'rđa od 'đakovića,
Već mladica panja Zrinovića;
Nisu Zrinski nikada izdali,
Krv su svoju za cesara dali,
Pa što ću se ja s tobom pravdati,
Pusti mene k caru Leopoldu,
Koji me je prid kolina zvao,
Ja ću s carem divan divaniti;
Ban hrvatski samo s kraljem zbori,
A ne s onim, koji kralja dvori!
Ašperg se gorko nasmijao,
Pa je Petru tiho govorio:
O sileni Zrinoviću kneže,
Još te sila u nevolji goni!
Il ne vidiš, vidom ne vidio,
Da si zapô u tavnicu tavnu?
Kralj je tebe s banstva otklonio
I tavnici crnoj poklonio,
Gdi ćeš čamit dok ti pukne pravda,
Te dok rusa pane tvoja glava!
Pa Ašperg vojsci namignuo,
Hitre sluge brzo poslušaše,
Zrinoviću ruke zavezaše;
Savezaše ruke naopako
I mladomu Krstu Frankopanu,
Baciše ih u tavnicu tavnu,
Gdi neima sunca ni miseca,
Na noge im negve postaviše
A na ruke teške lisičine,
Pa tavnici vrata zaključaše,
Prid tavnicu stražu postaviše;
Četveru su stražu postavili,
Da im sužnji nebi pobignuli!

IV.

Eja gusle, ne ostale puste,
Nit dopale u dušmanske ruke
Kao jadan Zrinoviću bane
I šura mu Krsto Frankopane;
Kad smo u kolu, valja da kolamo,
Kad načesmo, red je da pivamo!
Pomozi nas, Divice Marijo,
Prije nego do Beča stigoše
Ban Zrinović i Frankopan Krsto,
Povila se od Karlovca magla,
Čudna magla prije neviđena,
Suncu žarko lice zaštitila.
To gledala Zrinskoga ljubovca
Katarina hrvatska banica
Iz Čakovca bijeloga grada,
Na bedeme gradske izlazila,
Pa raspinje dugačke durbine,
U maglu ih onu zapinjala.

Al nebila ono maglušina,
Nego silna dignuta prašina,
Kroz prašinu puške svitlucale,
Kroz prašinu nazirala vojsku.
To je vojska iz Karlovca grada,
U vojsci su sve sileni Nimci,
Vojsku vodi Španko generale,
Jer Ašperg biše preminuo;
Vojsku vodi pram Čakovca grada.
Banica se jadu domislila,
Njezini joj vele oficiri:
Hoćemo li na vojsku pucati,
Što sad eto proti nama stupa?
Al banica njima govorila:
U mir, dico, za Boga miloga,
Ja ću sama vojsku pričekati!
Pa otrča u svoje odaje,
Na se meće grimizno odilo,
A na ruke vere i prstenje,
Na pasu joj sjaju alemovi,
Na papučam zrna biserova,
Od grada je otvorila vrata,
Na vratima stala Katarina,
Stoji slavna hrvatska banica,
Nij' joj ravna nikakva kraljica,
Hrabro stoji kao muška glava,
Prid nju stupa Španko generale,
Pa banici oštro besidio:
Okloni se, Zrinska Katarino,
Okloni se, jadna robinjice,
Nek mi vojska u Čakovac uđe,
Jer je vojska trudna i umorna!
Kad to čula slavna Katarina,
Uz obraz joj plamen udario,
Generalu ter je besidila:
Nazad 'rđo od mojega dvora!
Što si došô sinja kukavice,
Kad mi Petra u topragu nije?
Došao si Čakovac oteti,
Znajuć da sam jedna ženska glava?
Jesam žensko, ali nemam straha,
Ne straši se hrvatska banica
Od takovih crnih kukavica!
Nazad, nazad, silni generale,
Diži vojsku ispred moga grada,
A kada se Zrinović povrati,
Kazaću mu, neka on ti plati,
Što si došô Čakovac oteti,
Dok je Petar kod cesara bio!
Gorko se je Španko nasmijao,
Katarini tiho besidio:
Neka znadeš, svijetla banice,
A sad, moja tužna robinjice,
Tvoj je Petar u tavnici tavnoj
I tvoj bratac Krsto Frankopane
U srid Beča grada bijeloga!
Kad banica čula što joj kaže,
Kao krpa u čas problidila
I u nesvist na zemljicu pala,
Dvorkinja ju jedna pridržala,
A vojnici u grad provališe.
Zavijali nimački vojnici
Kao mrki iz gorice vuci,
Plino kupe po Čakovcu gradu,
Procvilili tužni Čakovčani
Rad onoga jada iznenada!
Proplakale kućne gazdarice,
Gdi im robe kuće silimice,
Plaču dica, a nariču starci,
Al ih taže nimački udarci.
Momčadija na noge skočila,
Jedni digli drinove toljage,
Drugi oštre sikire na Nimce,
Pa se brane na svome ognjištu.
Al jadna im snaga i obrana
Prot vojničkim oštrima sabljama!
Sve ih Nimci pod mač okrenuše
I kuće im krvlju natopiše!
Banica se bila osvistila,
Digoše ju sa vrata od grada.
Vezaše joj ruke naopako,
Pa ju vode priko svega grada
Priko grada za rugo je vode,
Nek njezini vide Čakovčani,
Kako sindžir visi joj niz ruke.....
Kud banica jadna prolazila,
Svakoga je na plač okrenula.
Kad dođoše do njezina dvora,
U sobu je jednu zatvoriše
Sa Zoricom kćerom mezimicom,
Pa stadoše robiti joj dvore.
Odnesoše, moja braćo draga,

Odnesoše zlatne narukvice
Katarine nesritne banice,
Pokupiše zlatne prstenove,
Odnesoše bogate kolajne,
Pribodače, zlatne sapinjače.
Sve narešje banici odniše,
Koje da si vagnuo na vagu,
Poteglo bi do trista funata;
A po tomu narešju je bilo
Pet stotinâ alem-kamemova
I trideset i više draguljâ.
Pa odniše žezla pozlaćena
I odniše sablje, buzdovane,
Pa odniše puške i mačeve;
Još vojnici razbiše ormare,
Te odniše bogate haljine,
Pokrivače i skupe ćilime,
Pa vas brokat zlatni i srebreni.
Odnesoše baršun, čipke, rese,
Pa gajtane svakojake fele,
Sve u žicu zlata pomišane,
Pa lepeze i kutije skupe.
Odnesoše žlice i vilice,
Sve od srebra i suhoga zlata,
Pa križ jedan od zlata odniše,
Na komu je dvadeset biserâ.
Još odniše žezlo Zrinovića
Od skupoga drva ebanova.
Pa odniše sablju dragocinu
Sa balčakom skupim jaspidovim,
Vas je balčak posut draguljima;
Sablja valja šezdeset hiljadâ.
Još odniše baničino ruho,
Skupo ruho od brokatnog zlata,
Na njemu je trideset putaca,
U pucima sjaju rubinovi,
Među pucima ruže pomišane,
I u ružâ sjaju rubinovi.
Na rukavim, moja braćo draga,
Na svakomu šest zlatnih putaca,
U pucima sjaju alemovi,
Prid kojim bi mogo večerati
U ponoći kao i u podne.

Još odniše, braćo i družino,
Pokrivalo mletačko odniše,
Podšiveno žućanim atlasom,
Na krajima biserom vezeno,
Pet hiljadâ forintâ cinjeno.
Još odniše pripune naramke
Ćilimova i skupih sagova
Od srebrenog i zlatnog brokata,
A baršuma, svile i kadife
Odnesoše na hrpe velike.
Odnesoše jednu mahalicu,
Čim gospođe lice razhlađuju
Od nojeva skupocinog perja,
A držala, pobro, jaspidova;
Po držalu dragulji crveni
I crveni i jošter zeleni.
Još odniše konjske potprsine,
Sve u svilu i zlato otkane;
Odnesoše skupe abajlije,
Odnesoše uzde pozlaćene,
Na kojim su ruže na žvaljama,
A iz ružâ niču alemovi.
Odnesoše sedla pribogata,
Draguljima također posuta;
A tko bi ti, pobro, pobrojio,
Koliko su pušakâ odnili
I lovačkih bogatih oprema?
Ali gusle primučati ne će,
Što su jošter vojnici odnili:
Odnesoše malenoj Zorici,
Baničinoj dragoj mezimici,
Odnesoše zlatni križ sa vrata,
Čim ju majka biše darovala,
Kada pričest prvu je primila.....
Pa kada su blago pokupili,
Ostaviše nevoljnu banicu
U dvorovim svojim zasužnjenu,
Postaviše srdite čuvare,
Nek ćer straže i njezinu majku.
Jadna majka što je dočekala:
Jučer bila hrvatska banica,
A danas je tužna robinjica! —

V.

Petar čami u tavnici tavnoj
U onome Beču cesarovu,
A banica u Čakovcu svomu;
Petra paze siloviti Nimci,
Nimci paze jadnu Katarinu,
Silni Nimci i tamo i amo!
Petar stražu Bogom zaklinjao,
Da mu kaže iz Hrvatske glase,
Pa je straža njemu besidila,
Neka bi mu žešće muke bile:
Crni tebi iz Hrvatske glasi,
Ljubovca je tvoja zarobljena
Sa Zoricom kćrkom zatvorena,
A prij' nego u Beč si došao,
Sina svoga amo si poslao,
Pa i njega sada straža čuva,
Da se ne bi on kuda prokrao;
Judita je tvoja koludrica,
A Jelina sama na slobodi;
Tvoj Čakovac vojska oplinila
I ostale sve tvoje gradove
I tvog šure Krsta Frankopana.
Vaše blago u Beč opremiše,
Digoše vam sva vaša imanja;
Vi već ništa ne imate svoga
Do onoga Boga jedinoga! —
Kad ču Petar, što mu straža kaže,
On uzimlje pero i hartiju,
Pa on piše caru Leopoldu:
Svitla kruno, privedri cesare,
Ili ne znaš, il' ne haješ za me?
Ti si mene prid kolina zvao,
A ja evo tavnice dopao,
Ja i šura Krsto Frankopane.
Na tvrdu me viru privariše,
U tavnicu tavnu postaviše,
Gdi neima sunca ni miseca,
Gdi se legu zmije i gušteri,
A lasice štiplju nausnice.
Tilo moje u tavnici trune,
Ruka moja u tavnici vene,
Moja ruka u mišici jaka,
Koja ljute posicala Turke,
Pa te molim, privedri cesare,
Pusti mene iz tavnice tavne,
Mene i mog mladoga šurjaka,
A tako ti onog sudnjeg danka,
I tako ti očinjega vida,
I tako ti dice uz kolina,
I tako ti Margarite ljube,
I tako ti Boga velikoga,
Koj stvorio i tebe i mene!
Otvori nam vrata od tavnice,
Leopoldo, privedri cesare,
Jer knezovi stari Zrinovići
I grofovi Frankopanovići
Tvom kolinu uvik virni biše
I uvik se za kralja boriše,
Pa i mi se ne bunismo na te,
Već na one nimačke vojnike,
Što Hrvatim prinašahu kvara,
I na tvoje hole doglavnike,
Što su trli hrvatske pravice.
Nije lipo, privedri cesare,
Nije lipo da pravi ginemo
Pa nas pusti iz tavnice tavne,
Nek nas žarko ogrije sunašce,
Nek se svojoj kući povratimo
I Turcima glave otsicamo! —
Kad je Petar knjigu napisao
I na knjigu pečat udario,
On je šalje caru Leopoldu,
Al ju straža caru ne pridaje,
Već ju nosi knezu Aušpergu,
Silenomu od Beča ministru,
Jer joj taka naredba bijaše.
Ašperg je knjigu otvorio,
Pa kada ju bijaše proštio,
Ministar se gorko nasmijao,
Na komade knjigu raskidao,
A naredbe stražaru postavlja,
Tavničare nek gore zlostavlja,
Nek ih mori i žeđom i gladom,
Golotinjom i svakakim jadom.
Malo vrime potrajalo biše,
Tavničare tužne primistiše
Niže Beča u gradić maleni,
Koj se Bečko Novo Misto zove,
Malen gradić, al teža tavnica,
Ta tavnica kuća prokletnica!

Jošter gore neka su im muke,
Rastaviše zeta i šurjaka,
Rastaviše Petra Zirnovića
I Krstana Frankopanovića,
Svakom svoju stražu postaviše. —
Lito prošlo, prošla je i zima,
Tavničari u tavnici tavne,
Al još tvrdo ne gube uhvanje,
Da će im se cesar smilovati,
Puštati ih iz tavnice crne.
Al jadna im nada i uhvanje,
Cesar ne zna njihove vapaje,
Jer ministri ne će da ih znade,
A da bude i Leopold znao
Iz tavnice ne bi ih puštao,
Jer je i on krvoločan bio,
Krvološtvom ter se proslavio! —
Pita jadna hrvatska banica,
Katarina tužna robinjica,
Stražu pita za svog gospodara,
Ali straža ništa joj ne kaže!
Čami jadna hrvatska banica,
Čami tužna u tavnici tavnoj
U Čakovcu gradu nesritnomu,
Od plača joj oči podbujile,
Vlasi su joj grdno raskosmane,
A na njojzi halje poderane;
Pa je gola i mala Zorica,
A lipa je kako no jabuka!
Tri miseca nakon tamnovanja
U Čakovcu gradu nesritnomu,
Iz Čakovca digoše banicu
I njezinu malenu Zoricu,
Staviše ih, moja braćo draga,
Staviše ih na kola klimava,
A pod kola kljusad upregnuše,
Pa ih vode do Ljubljane grada,
Da ih bace u žešću tavnicu.

Siver brije, a studen polije,
Zorica se k majci pritiskije,
A majka ju haljinam prikriva,
Da od leda ostane joj živa . . .
Misec danâ one putovale,
Svakojake jade jadovale,
A kad stignu do Ljubljane grada,
O! tavnice vrata otvoriše,
Tužnu majku s kćerkom zatvoriše.
U Ljubljani nisu dugo stale,
U Gradac ih otle primistiše,
U tavnicu žešću postaviše.
Katarina za svog Petra pita,
Zorka pita za svoga babajka,
Al im straža ništa ne kaživa,
Nego im se jošte podrugiva.
Vene jadna hrvatska banica,
Trpi zimu i svaku nevolju,
Pa što će joj jošter učiniti?
Najžešće je sad će ucviliti:
Digoše joj malenu Zoricu,
Rastaviše kćerku od matere . . .
Zorica se majke uhvatila,
Al ju straža silom otrgnula.
Viče, plače hrvatska banica
Katarina sinja robinjica,
Prid stražu je na zemljicu pala,
Živim ju je Bogom zaklinjala,
Da joj dite drago ne odvode,
Ali straža njojzi odgovara:
Naredba je taka nama dana!
Pa odniše dite od matere,
Odnesoše malenu Zoricu,
U manastir Zorku namistiše,
Koludračko dadoše joj ruho,
Neka bude mlada koludrica
Kô Judita njezina sestrica.

VI.

Osta jadna majka bez Zorice
Kao nebo bez zvizde Danice,
Osta jadna vas dan kukajući
I dan onaj teško proklinjući,
U koj se je na svit porodila,
Da bi muke ove podnosila!

Dok je ona suze prolivala,
Proti mužu vodila se pravda;
Zaludu se Petar je branio
I šura mu Krsto Frankopane,
Obojicu na smrt osudiše:
Da im budu glave osičene

U srid Mista Novoga Bečkoga.
Kada Petru donesoše glase,
Do dva dana da će poginuti,
Pokorno je Bogu zahvalio,
Pa uzimlje pero i hartiju
I kutiju crna murećepa,
Knjigu piše svojoj ljubi virnoj:
Katarino srce iz nidarja,
Nemoj mi se, dušo, žalostiti
I molim te, nemoj tugovati,
Sutra će me krvnik pogubiti,
Moju rusu otkinuće glavu
I mojemu mladomu šurjaku,
A tvojemu nesritnomu brajnu,
Po imenu Krstu Frankopanu!
Jutros sam se š njime pozdravio
I kô s bratom milim zagrlio,
A kad tebe pozdravit nemogu,
Nit zagrlit oko bila vrata,
Ja ti pišem listak knjige tužne
I u knjizi šaljem ti pozdrave,
Još te molim, moja mila dušo,
Da mi prostiš, draga Katarino,
Ako sam ti u čem sagrišio,
Ako sam ti kada privridio! . . .
Meni muka poginuti nije,
Nit mi žao moje ruse glave,
Al mi žao moje otačbine,
Hrvatske mi drage i milene,
Što će mi je pustošiti Turci,
I pritiskat siloviti Nimci.

Na trideset miseca aprila
Tisuć šesto sedamdeset prve
Osvanulo pramalitno sunce,
Obasjalo visoke vrhunce
Oko Mista Bečkoga Novoga,
Al je Bečko Misto zastrašeno,
Svi dućani stoje zatvoreni,
Poredana vojska pod oružjem,
Kroz tu vojsku vode tavničare,
Izvedoše Petra Zrinovića
I šuru mu Krsta Frankopana.
Na srid grada sikoše im glave,
Pa dokle im glave otsikoše

Žao mi je tebe, virna ljubo,
Što te samu na svitu ostavljam,
Tebe slavnu hrvatsku banicu,
Zasužnjenu sada siroticu
I bez muža i bez milog brajna,
Bez Zorice, naše mezimice . . .
S Bogom ostaj, srce iz nidarja,
S Bogom ostaj, moja Katarino;
Dok se opet zajedno vidimo
U cesarstvu Boga velikoga,
Za lipo se zdravlje upitamo
I o našim mukam izjadamo! —
Ovu knjigu Zrinski je pisao
Svojoj virnoj ljubi Katarini,
Knjigu nam je povist dohranila,
Al nam nije listak dohranila
Mladog kneza Krsta Frankopana,
Što je svojoj pisao Juliji,
Nevistici skoro dovedenoj
Onog jutra kad je poginuo.
Povisnica nije zapisala
Tužnu knjigu Krsta Frankopana,
Ali su je zapamtile vile,
Meni su je vile povidile,
Ter je knjiga odveć žalostiva,
Kô od momka tekar oženjena,
Al vam, braćo, kazivat je ne ću,
Da vam suze ne teku niz lice,
Da ne plaču mlađane divojke,
Nit uzdišu gusle slušajući! —

VII.

Zaludu je razabire majka
I tiše ju sve rimske gospođe,
Niko Julku utišit ne može!
Dva miseca uvik je plakala,
Oba oka njoj su iskapala.
A nesritna Petrova ljubovca,
Katarina hrvatska banica
Od muke je pamet izgubila,
Dvi godine potla priminula.
Zrinskog sina Ivana mladoga
Iz tavnice Nimci otpustiše
U carevu vojsku postaviše,
Al ga opet brzo zatvoriše.

I dva i tri puta zasikoše...
Mrtav pade Petar Zrinoviću
I Krstane Frankopanoviću.
Poginuše srid nimačkog grada
Dva potomka od dvaju plemena
Najslavnijih hrvatskog imena;
Iz njih mnoga krvca izvirala,
Niz Bečko se Misto prolivala...
Kad se čulo što se dogodilo,
Protrnule u Hrvatskoj stine,
Zakukale po planina vile,
Banovina plače Zrinskog bana,
A Primorje Krsta Frankopana,
Svuda plače narod bez razlike
Dvi hrvatske ugašene sviće,
Dvi narodne utrnute zvizde!
Vas svit žali Zrinskoga junaka
I Krstana njegova šurjaka,
U slike ih meću na sve strane,
Svi jezici slave ih i hvale.
A molitve posvuda se mole
Za hrvatske slavne mučenike,
Koji će se spominjat u vike! —
Braćo moja i družino draga,
Kad začula lipota Julija,
Što u Rimu bijaše kod majke,
Da je njezin Krsto poginuo,
Zakukala kao kukavica,
Zacrni se kao lastavica,
Da on ne bi oca osvetio;
Pa je svake muke podnosio,
Gladovao, od leda drhtao,
Dokle nije Bogu dušu dao
Na hiljade i sedme stotine
I još k tomu i treće godine.
S Ivanom je pleme utrnuto
Od slavnoga roda Zrinovića;
Propadoše slavni Zrinovići,
I knezovi Frankopanovići,
Al hrvatski narod nij' propao,
Već je junak na nogam ostao;
Ostao je do današnjeg dana,
Kad se evo oslobodi jarma
Tuđinaca habsburških cesara
I njihovih opakih slugana,
Što nas traše, al nas ne satraše,
Što nas klaše, al nas ne poklaše,
Što nas biše, ali ne će više!
Odkupljeni sada smo i svoji.
U božanskoj narodnoj slobodi
Pa sad naša do dva velikana
Petra Zrinskog, Krsta Frankopana
Prenili smo mi u svoje groblje,
Da im prah se uživa slobode
I da prah nas njihov sveđer bodri
Kako no smo izagnali Nimce
Da prognemo i druge tuđince!

ne bi oca osvetio:
ke muke podnosio,
led drhtao.